

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (toinen jaosto)

28 päivänä marraskuuta 2013*

Ennakkoratkaisupyyntö — Euroopan unionin perusoikeuskirja — Oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin — Voittoa tavoittelevat oikeushenkilöt — Oikeusapu — Liittymäkohtaa unionin oikeuteen ei ole — Unionin tuomioistuimen toimivallan selvä puuttuminen

Asiassa C-258/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka 5^a Vara Cível de Lisboa (Portugali) on esittänyt 13.3.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 13.5.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio Lda

vastaan

Instituto da Segurança Social IP,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta, unionin tuomioistuimen varapresidentti K. Lenaerts (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J. L. da Cruz Vilaça, J.-C. Bonichot ja A. Arabadjiev,

julkiasiamies: P. Mengozzi,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

päätettyään julkiasiamiestä kuultuaan ratkaista asian perustellulla määräyksellä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 53 artiklan 2 kohdan nojalla,

on antanut seuraavan

määräyksen

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio Lda (jäljempänä Sociedade Agrícola) ja Instituto da Segurança Social IP (jäljempänä Instituto) ja joka koskee sitä, että Instituto on kieltäytynyt myöntämästä oikeusapua Sociedade Agricolalle.

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2003/8/EY

- 3 Oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset 27.1.2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/8/EY (EYVL L 26, s. 41, oikaisu EUVL L 32, s. 15) johdanto-osan viides perustelukappale kuuluu seuraavasti:

”Tämän direktiivin tavoitteena on edistää maksuttoman oikeusavun soveltamista rajat ylittävissä riita-asioissa niihin henkilöihin, joilla ei ole riittäviä varoja, jos apu on tarpeen, jotta heillä olisi todellinen mahdollisuus oikeussuojaan. Yleisesti tunnustettu oikeus tehokkaksiin oikeussuojakeinoihin vahvistetaan myös [perusoikeuskirjan] 47 artiklassa.”

- 4 Oikeusapua koskevan oikeuden henkilöllinen soveltamisala määritellään direktiivin 2003/8 3 artiklan 1 kohdassa seuraavasti:

”Tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvassa riita-asiassa asianosaisina olevilla luonnollisilla henkilöillä on oikeus saada asianmukaista oikeusapua, jotta heidän oikeussuojansa voisi toteutua, tässä direktiivissä asetettujen edellytysten mukaisesti.”

Portugalin oikeus

- 5 29.7.2004 annetussa laissa nro 34/2004, sellaisena kuin se on muutettuna 28.8.2007 (jäljempänä laki nro 34/2004), säädetään oikeussuojan saatavuudesta (acceso ao direito e aos tribunais), ja sillä saatetaan direktiivi 2003/8 osaksi Portugalin oikeusjärjestystä.

- 6 Lain nro 34/2004 7 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Voittoa tavoittelevilla oikeushenkilöillä tai yhdenmiehen rajavastuuyhtiöillä ei ole oikeutta oikeusapuun.”

- 7 Portugalin lainsäädännössä vapautetaan kuitenkin maksukyvyttömät tai velkasaneerausessa olevat voittoa tavoittelevat oikeushenkilöt ja yhdenmiehen rajavastuuyhtiöt oikeudenkäyntikulujen maksamisesta.

Ennakkoratkaisupyyntö ja ennakkoratkaisukysymykset

- 8 Lissaboniin (Portugali) sijoittautunut Sociedade Agrícola on voittoa tavoitteleva oikeushenkilö.
- 9 Se pyysi 15.1.2013 Institutolta, joka on toimivaltainen hallintoviranomainen, oikeusapua tuomioistuinten maksusta ja muista oikeudenkäyntimaksuista vapauttamisen sekä asianajajan nimeämisen ja maksamisen muodossa ja ilmoitti aikovansa nostaa kanteen, jossa on kyse 52 500 euron määrästä.
- 10 Instituto katsoi kuitenkin, että kyseisen oikeusapupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuivat, koska lain nro 34/2004 7 §:n 3 momentin nojalla voittoa tavoittelevilla oikeushenkilöillä ei ollut oikeutta oikeusapuun.

- 11 Sociedade Agrícola nosti kanteen tästä Instituton päätöksestä 5^a Vara Cível de Lisboa ja pyysi ennakkoratkaisupyynnön esittämistä, jotta unionin tuomioistuin voisi lausua perusoikeuskirjan 47 artiklan tulkinnasta.
- 12 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan asiassa C-279/09, DEB, 22.12.2010 annettu tuomio (Kok., s. I-13849) on merkityksellinen pääasian oikeusriidan ratkaisemisen kannalta. Se katsoo, että tätä tuomiota on kuitenkin selvennettävä siltä osin kuin on kyse voittoa tavoittelevista oikeushenkilöistä.
- 13 Näin ollen 5^a Vara Cível de Lisboa on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko [perusoikeuskirjan] 47 artikla, jossa taataan oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin, esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa kielletään oikeusavun myöntäminen voittoa tavoitteleville oikeushenkilöille?
- 2) Onko [perusoikeuskirjan] 47 artiklaa tulkittava siten, että vaikka jäsenvaltion sisäisessä oikeudessa suljetaan voittoa tavoittelevat oikeushenkilöt oikeusavun ulkopuolelle, oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin taataan, jos niille myönnetään siinä automaattisesti vapautus oikeudenkäyntikuluista ja -maksuista, kun ne ovat maksukyvyttömyys- tai selvitystilassa?”

Unionin tuomioistuimen toimivalta

- 14 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 53 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos asia on selvästi unionin tuomioistuimen toimivaltaan kuulumaton, unionin tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa päättää asian käsittelyä jatkamatta ratkaista sen perustellulla määräyksellä.
- 15 Nyt käsiteltävässä asiassa on sovellettava kyseistä määräystä.
- 16 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuin voi SEUT 267 artiklaan perustuvaa ennakkoratkaisupyynnön käsittellessään tulkita unionin oikeutta ainoastaan sille annetun toimivallan rajoissa (ks. asia C-400/10 PPU, McB., tuomio 5.10.2010, Kok., s. I-8965, 51 kohta ja asia C-14/13, Cholakova, määräys 6.6.2013, 21 kohta).
- 17 Ennakkoratkaisukysymykset koskevat perusoikeuskirjan 47 artiklan tulkintaa.
- 18 Tästä on huomautettava, että perusoikeuskirjan soveltamisala on jäsenvaltioiden toimenpiteiden osalta määritelty perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan perusoikeuskirjan määräykset koskevat jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta (asia C-617/10, Åkerberg Fransson, tuomio 26.2.2013, 17 kohta).
- 19 Tämä määräys vahvistaa näin ollen vakiintuneen oikeuskäytännön, jonka mukaan unionin oikeusjärjestyksessä taattuja perusoikeuksia voidaan soveltaa kaikkiin unionin oikeudessa säänneltyihin tilanteisiin mutta ei muihin tilanteisiin (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-483/11 ja C-484/11, Boncea ym., määräys 14.12.2011, Kok., s. I-198*, 29 kohta ja em. asia Åkerberg Fransson, tuomion 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 20 Silloin, kun oikeudellinen tilanne ei kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan, unionin tuomioistuin ei ole toimivaltainen arvioimaan tilannetta, eivätkä perusoikeuskirjan määräykset, joihin mahdollisesti tukeudutaan, sellaisinaan voi perustaa kyseistä toimivaltaa (ks. vastaavasti asia C-466/11, Currà ym., määräys 12.7.2012, 26 kohta ja em. asia Åkerberg Fransson, tuomion 22 kohta).

- 21 Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä ei kuitenkaan käy ilmi mitään konkreettista seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että pääasian oikeudenkäynnin kohde koskee muun unionin oikeuden säännöksen kuin perusoikeuskirjassa olevien määräysten tulkintaa tai soveltamista (ks. asia C-498/12, Pedone, määräys 7.2.2013, 14 kohta; asia C-499/12, Gentile, määräys 7.2.2013, 14 kohta ja asia C-73/13, T, määräys 8.5.2013, 13 kohta).
- 22 Kun nimittäin otetaan huomioon, että direktiivissä 2003/8 ei säädetä oikeusavun myöntämisestä oikeushenkilöille (ks. em. asia DEB, tuomion 43 kohta), on ensinnäkin todettava, että tätä direktiiviä ei voida soveltaa pääasiaan.
- 23 Toisaalta on todettava, että toisin kuin edellä mainitussa asiassa DEB, jossa unionin tuomioistuin tulkitse perusoikeuskirjan 47 artiklaa unionin oikeuteen perustuvaa valtion vastuuta koskevassa oikeudenkäynnissä, ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehty päätös ei sisällä mitään konkreettista seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että Sociedade Agrícola olisi tehnyt oikeusapupyynnön sellaisen oikeudenkäynnin yhteydessä, jonka kohteena on sille unionin oikeuden nojalla kuuluvien oikeuksien suojaaminen.
- 24 Näissä olosuhteissa on katsottava, että unionin tuomioistuin ei selvästikään ole toimivaltainen vastaamaan 5^a Vara Cível de Lisboan esittämiin kysymyksiin.

Oikeudenkäyntikulut

- 25 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on määrännyt seuraavaa:

Unionin tuomioistuin ei selvästikään ole toimivaltainen vastaamaan 5^a Vara Cível de Lisboan (Portugali) asiassa C-258/13 13.3.2013 tekemällään päätöksellä esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin.

Allekirjoitukset